

שם פרטי:

שם משפחה:

כיתה:

דף עבודה 3 – לקראת הבגרות: קטע ושאלות

בסיס וצורן סופי · רמה 3 · רמת בגרות

העיתון המקומי בעידן הרשתות*

- 1 | לפני שנים אחדות יצא לאור כמעט בכל עיר «שבועון» מקומי. «העיתונאים» שכתבו בו הכירו היטב את התושבים, וסיקרו את מה שקרה בשכונות: פתיחה של «ספרייה» חדשה, הופעה של «פסנתרן» צעיר או ויכוח על תקציב המועצה.
- 4 | כיום רוב הידיעות מגיעות אלינו דרך «הרשתות החברתיות». כל אחד יכול לפרסם בהן, ולא תמיד ברור מי עומד מאחורי הידיעה. משום כך גדל הצורך ב«מקצועיות»: בעיתונאי שבודק את העובדות לפני שהוא מפרסם אותן, ויודע להבחין בין ידיעה לבין מודעה שכתב «פרסומאי».
- 8 | יש הטוענים שהעיתון המקומי הוא «שריד» לעולם שחלף. אחרים סבורים שדווקא בעידן של מידע רב, «ראשוניות» הידיעה חשובה פחות מן «הביטחון» שהיא נכונה. לדבריהם, הקוראים מוכנים לחכות עוד יום, ובלבד שיקבלו ידיעה מדויקת.

* נכתב על ידי אריה רוזנטל, 2019. מתוך: «קול השכונה» – עיתון מקומי.

1 מבין המילים המסומנות ב«» בקטע, מיינו את המילים שלפניכם לפי דרך התצורה.

שבועון | ספרייה | פסנתרן | מקצועיות | פרסומאי | ראשוניות | שריד | ביטחון

שורש ומשקל	בסיס + צורן סופי

2 לכל אחת מן המילים מן הקטע כתבו את הבסיס, את הצורן הסופי ואת משמעות הצורן.

מילה	בסיס	צורן סופי	משמעות הצורן
שבועון בשורות 3-1			
ספרייה בשורות 3-1			
פסנתרן בשורות 3-1			
פרסומאי בשורות 7-4			

3 במילה «העיתונאים» בשורות 3-1 יש שני צורנים סופיים. כתבו כל צורן, וקבעו אם הוא צורן גזירה או צורן נטייה.

4 בצירוף «הרשתות החברתיות» בשורות 7-4: האם הסיומת יות במילה «החברתיות» היא צורן גזירה או צורן נטייה? נמקו, וכתבו משפט שבו אותה צורה מופיעה עם צורן מן הסוג האחר.

5 פרקו את המילה «ראשוניות» בשורות 10-8 בשלבים, עד הבסיס הראשון. כתבו את משמעות כל צורן.

6 המילה «ביטחון» בשורות 10-8 מסתיימת ביון, כמו המילה «שבועון» בשורות 3-1. הסבירו מדוע שתי המילים לא נוצרו באותה דרך.

7 בכל שורה, סמנו את המילה שבה הצורן הסופי מציין משמעות שונה מן השאר.

א.

שבועון ירחון יומון ספרון

ב.

נגרייה מאפייה סנדלרייה עוגייה

ג.

מכונית משאית מונית כפית

8 קבעו אם הניתוח נכון. אם אינו נכון – תקנו.

א.

«צבאי» = צבא + אי (בעל מקצוע).

ב.

«בנאי» = בנה + אי (בעל מקצוע).

ג.

«ספרנית» = ספרן + ית; כאן ית הוא צורן נטייה (נקבה).

ד.

«מילון» = מילה + ון; משמעות הצורן – אוסף.

ה.

«תלמידות» = תלמיד + ות; משמעות הצורן – שם מופשט.

9

השלימו מילה הנגזרת מן המילה שבסוגריים בעזרת צורן סופי מתאים (שימו לב לצורת הנקבה והרבים).

א.

למרות הלחץ הוא שמר על _____ ופעל בשיקול דעת. (מקצועי)

ב.

הוא עובד כ _____ ומתקן מכשירים בבתים. (חשמל)

ג.

האווירה במלון הייתה _____ ונעימה. (בית)

ד.

החברה מפרסמת דוח _____ בסוף כל שלושה חודשים. (רבעון)

ה.

על השולחן חיכתה לנו _____ של שוקולד. (עוגה)

10

השלימו את הטבלה: האם הבסיס והצורן עבריים או לועזיים?

מילה	בסיס	צורן	הבסיס: עברי / לועזי	הצורן: עברי / לועזי
בנקאי				
קיבוצניק				
ביצועיסט				
חשמלאי				

11 לפניכם שלוש מילים: ספרון, ספרייה, ספרן. א. מה הבסיס המשותף להן? ב. כתבו את משמעות הצורן הסופי בכל מילה. ג. צרו מילה רביעית שהבסיס שלה הוא אחת משלוש המילים, וכתבו את משמעות הצורן.

12 תלמיד פירק את המילים כך. כתבו ליד כל פירוק אם הוא נכון, ואם לא – תקנו.

א. שקדן = שקד + ן (בעל תכונה)

ב. חברתי = חבר + יתי

ג. מספרה = מספר + ך (מקום)

ד. מכונית = מכונה + ית (כלי רכב)

13 הסבירו את ההבדל בין צורן גזירה לצורן נטייה, והדגימו בעזרת המילה «ארוכות» בשני משפטים.

 תרגול נוסף משלי: כתבו שלושה משפטים או דוגמאות משלכם לנושא של הדף, ובדקו אותם עם חבר או חברה.
